

EKSPERT I KATASTROFER PÅ SKOLEBÆNKEN

I miljøet omtales han som 'Mr Disaster'. Nu uddanner han sig til 'Master of Disaster Management' på Københavns Universitet, men han måtte rykke ud, da et jordskælv i januar ramte Haiti.

Af Helle Catarina Nissen, freelancejournalist

Jesper Holmer Lund er i mange år rykket ud til verdens store katastrofer. Han har netop været i Haiti som ansvarlig for at koordinere hele FN-indsatsen på øen efter jordskælvet i januar, som han vurderer til at være en af de værste katastrofer, han har oplevet. Efter tsunamien i 2004 stod han i spidsen for FN's indsats i den indonesiske provins Banda Aceh, og han var også med efter jordskælvs-katastrofen i Pakistan i 2005.

I en årrække har han været humanitær programofficer ved FN's koordineringskontor for humanitær bistand (OCHA) i Genève, og derudover er han tilknyttet IHB som en af de 10-12 danskere på FN's særlige udrykningsliste, UNDAC (United Nations' Disaster Assessment and Coordination).

Erfaring mangler der således ikke på cv'et. Alligevel satte Jesper Holmer Lund sig i 2009 på skolebænken for at følge verdens første, tværfaglige masteruddannelse i katastrofehåndtering: 'Master of Disaster Management'. Uddannelsen, som udbydes af Københavns Universitet i samarbejde med universitetet i Lund, startede i september, 2008. Den skal være med til at sikre en mere effektiv koordinering af humanitære indsatser ved at træne en ny generation af professionelle, tværfaglige nødhjælpsarbejdere i at håndtere alle former for katastrofer med respekt for andre faggrupper og for lokalbefolkningen. Ideen til uddannelsen opstod i kølvandet på tsunamien og anbefalingerne om holistisk katastrofekoordinering, som de kommer til udtryk i den såkaldte Hyogo-aftale (se boks næste side).

En blandet flok

Jesper Holmer Lunds medstuderende kommer fra 20 forskellige nationer og repræsenterer så forskellige professioner som læger, sygeplejersker, ingeniører og nødhjælpskoordinatorer. Der er deltagere fra det danske forsvar, regeringsansatte og andre aktører fra det hjemlige og det internationale katastrofberedskab. Denne mangfoldighed giver i sig selv indsigt i forskellige faggruppers prioriteter og tilgange.

Markant IHB-støtte til Haiti

Langt de fleste af de ca. 40 medarbejdere, danske nødhjælpsorganisationer og Beredskabsstyrelsen sendte til Haiti lige efter jordskælvet den 12. januar, er finansieret af Udenrigsministeriet gennem IHB. Det drejer sig om udsendte fra de tre danske humanitære organisationer, der har en fast rammeaftale med IHB, nemlig Dansk Røde Kors, Læger Uden Grænser og Dansk Flygtningehjælp og så altså Beredskabsstyrelsen.

Det kraftige jordskælv (styrke 7,3 på Richterskalaen) ramte Haitis hovedstad, Port-au-Prince, med 4 mio. indbyggere klokken 22.53 dansk tid og lagde store dele af byen i ruiner. Jordskælvet skønnes at have kostet omkring 200.000 menneskeliv, og andre flere hundredtusinder er blevet hjemløse. Også hovedkvarteret for den store fredsmision, FN i flere år har haft i Haiti, blev ødelagt.

Danmark har i alt ydet 115 mio. kr. i bilateral støtte til hjælpearbejdet.

Også i 2009 blev Haiti ramt af en naturkatastrofe, da voldsomme orkaner forårsagede store oversvømmelser. Jesper Holmer Lund (th) blev sendt af sted som leder OCHA's kontor i Haiti for at koordinere indsatsen i byen Gonaïves.

Foto: Privat

Hyogo-aftalen

Rammeaftalen for katastroforebyggelse, Hyogo Framework for Action, blev undertegnet af 168 nationer i Japan i januar 2005. Aftalen udstikker kursen for de internationale aktørers arbejde indtil 2015 og fokuserer på at opbygge vedvarende modstandskraft over for katastrofer i de mest udsatte lande.

“Og det er helt centralt,” pointerer 45-årige Jesper Holmer Lund. “I det civil-militære samarbejde er det uhyre vigtigt, at vi forstår hinandens måde at arbejde på. At de humanitære organisationer f.eks. forstår, at forsvaret arbejder ud fra andre præmisser end de selv – og omvendt. Forsvarspersonellet har traditionelt en operativ tilgang, der bliver udstukket fra politisk hold, så når vi skal arbejde sammen med dem, bliver vi nødt til at give klare opgavebeskrivelser, der respekterer de rammer, de arbejder inden for,” forklarer han.

En bredere forståelse

Selv en garvet praktiker som Jesper Holmer Lund mener, at han kan lære mere om kata-

strofekoordinering. I hans øjne bidrager uddannelsen bl.a. til en bredere forståelse for de langsigtede perspektiver i en katastrofe. Ud over nødhjælp fokuserer uddannelsen også på forebyggelse, genopbygning, de humanitære konsekvenser af en katastrofe og på, hvordan de enkelte befolkningslag berøres socialt og økonomisk.

“Som katastrofeleder får jeg først kontakt med et land i det øjeblik, katastrofen rammer. Jeg finder en kort briefing om det pågældende land – og så er jeg på flyveren! Jeg er på stedet den første måned, men hvad sker der om et år? Haiti er et skræmmende eksempel på, at vi skal tænke forebyggelse ind både i den akutte nødhjælp og i genopbygningen. Det er jo de svageste i samfundet, der bliver ramt hårdest i de fattigste lande, hvor der er færrest midler til katastroforebyggelse,” pointerer han og tilføjer, at disse overvejelser fylder meget i hans arbejde med Haiti.

Teori, praksis og tværfaglighed

Både medstuderende og underviserne på masteruddannelsen nyder godt af Jesper Holmer Lunds erfaringer fra verdens brændpunkter. Han har været med til at udforme uddannelsen og optræder også som gæsteforelæser. Som underviser har han en praktisk og anden tilgang end underviserne med en akademisk baggrund, men det vurderer han som et plus i uddannelsen.

“Du kan ikke gå til denne type opgaver alene med en akademisk uddannelse. Det er ikke nok at kunne skrive en god rapport – du skal også kunne udføre tingene i praksis og prøve de videnskabelige betragtninger af i virkeligheden,” fastslår Jesper Holmer Lund.

Det er netop anvendt videnskab, uddannelsen lægger op til. Både i bredden og i dybden. Det første halve år får de studerende en bred indsigt i alle elementer før, under og efter en katastrofe.

Dernæst tilbydes deltagerne en række specialkurser i områder som risikostyring, bæredygtig genopbygning, sundhed, vand

og sanitet i katastrofeområder. Den erfarne FN-kordinator mener, at uddannelsens største styrke er det tværfaglige snit, som giver indblik i, hvordan de forskellige områder spiller sammen.

“Andre uddannelser inden for katastrofehåndtering sigter specifikt mod logistik, lovgivning, genopbygning eller andet, som uddanner folk på et højt niveau, men inden for et meget snævert område. Vi mangler folk med en bredere forståelse af, at det ikke kun er ens eget fagområde, der er vigtigt, men den måde, områderne interagerer på.”

Fremtidig vidensbase

Derfor ser Jesper Holmer Lund positivt på masteruddannelsens fremtid og på Københavns Universitet som en fremtidig vidensbase for udstationerede katastrofemestre.

“Der er et stort behov for en uddannelse, som sigter bredt. En uddannelse, hvor der fokuseres på alt fra befolkningers kultur og normer til den nyeste teknologi og de muligheder, den giver. De studerende skal også klædes på til at kunne agere og kommunikere i en verden, hvor skiftende politiske dagsordener hurtigt fortrænger fokus fra katastrofeområderne.” ■

Om uddannelsen

‘Master of Disaster Management’ er et étårigt fuldtidsstudium, som henvender sig til IHB'ere og andre, der arbejder i katastrofeområder. Programmet er opbygget i fleksible moduler. Hvis man ønsker at kombinere studiet med et job, kan man fordele fagene over to-tre års deltidsstudier. Ansøgningsfristen for optag til efteråret 2010 er den 1. april.

Læs mere på: www.mdma.ku.dk

3 masterstuderende i Haiti

I alt tre Master of Disaster-studerende har deltaget i nødhjælpsarbejdet i Haiti. Ud over Jesper Holmer Lund er det Sune Bülow, udsendt af Dansk Røde Kors, og Yvon St-Martin, udsendt af Folkekirkens Nødhjælp.

IHB-foreningens nye pris gik til tidligere formand Anders Heding, her på valgmission i Bangladesh. Det var lykkedes at holde ham i lykkelig uvidenhed om prisen, som han fik for sit store arbejde som hovedforfatter til den kritiske rapport om EU's håndtering af valgmissioner med udgangspunkt i valget i Bangladesh i 2008.

Foto: Privat

FRA IHB TIL FSB?

Øget fokus på skrøbelige stater og civil-militært samarbejde kan føre til, at IHB udvikler sig i retning af et freds- og stabiliseringsberedskab.

Af Jesper Heldgaard

Det seneste tiårs erfaringer fra Kosovo, Irak og Afghanistan har gjort behovet for at styrke koordineringen mellem Danmarks civile og militære indsætter tændende klart, også fordi listen af skrøbelige stater som Somalia, DR Congo og Pakistan bare synes at vokse og vokse. Og nu sker der for alvor noget.

Det danske tilløb til et mere institutioneliseret samarbejde imellem de mange involverede aktører har været langt: I 2004 lancerede regeringen det såkaldte samtænkningsskema, og i 2007 hed det i det nye regeringsgrundlag, at "fordi Danmark i stigende omfang er militært engageret og yder bistand til genopbygning i meget konflikt-ramte og farlige områder, er der behov for at styrke samarbejdet mellem civile og militære aktører."

Det blev fulgt op med det brede forsvarsforlig i juni 2009 med en bemærkning om, at "forligspartierne er enige om, at der er behov for, at statens samlede evne til at gennemføre stabilisering, genopbygning og kapacitetsopbygningsprojekter i konfliktområder styrkes og udbygges."

Og nu er der netop nedsat en tværministeriel "task force", som inden sommerferien skal komme med sine bud på, hvordan Danmark kan styrke sin indsats på et område, der også har stor international bevågenhed. F.eks. har præsident Barack Obama mere end firdoblet USA's budget til civile indsatser i konfliktområder fra 2009 til 2010, så det i år er på 150-200 mio. dollars.

Hvad med IHB?

Arbejdsgruppen skal bl.a. inddrage de 15 års erfaringer med IHB, og selv om et farvel til IHB slet ikke ligger i kortene, så har det vist sig, at IHB ikke har kunnet dække det stigende behov for erfarne eksperter til de mange krævende freds- og stabiliseringsindsatser.

Om IHB skal fortsætte som nu og suppleres af en anden type beredskab, er uvist. Mere sandsynligt virker det, at IHB videreføres med et udvidet mandat og bliver til et "freds- og stabiliseringsberedskab" efter inspiration fra et arbejdspapir fra Dansk Institut for Internationale Studier (DIIS) fra 2009. Her anbefales det, at Danmark opretter en ny "Freds- og Stabiliseringspulje" til at fremme det civil-militære samarbejde. Puljen skal bruges til at finansiere "internationale aktiviteter, som ikke nødvendigvis er udviklingsrelaterede, men snarere er styret af politiske og sikkerhedspolitiske hensyn."

Mange af anbefalingerne fra DIIS-papiret kan genfindes i kommissoriet for den tværministerielle arbejdsgruppe, der bl.a. skal se på, hvordan man kan både rekruttere og fastholde flere danske eksperter i en sådan pulje. Her tales bl.a. om at "mere målrettet rekruttering inden for og uden for centraladministrationen, mere systematisk og struktureret træning og uddannelse samt indførelse af bedre incitamentsstrukturer og vakanceordninger er mulige tiltag for at sikre, at der er et tilstrækkeligt antal kvalificerede kandidater til varetagelse af civile stabiliserings- og udviklingsopgaver i skrøbelige stater".

Der lægges med andre ord op til, at det bliver mere forpligtende at stå i den nye pulje end at være IHB'er på evig standby. Omvendt skal det altså også gøres mere attraktivt via mere målrettet træning og uddannelse og ved at sikre, at en international indsats ikke står i vejen for karrieremuligheder, ligesom bedre udsendelsesvilkår skal overvejes.

Flere undersøgelser har ellers vist, at Danmark sammenlignet med andre lande

alt i alt gør det godt mht. civil kapacitetsopbygning i konfliktområder, men også at det kan blive bedre, især når det gælder om at stille med folk til missioner rettet mod det område, der i den internationale jargon kaldes "rule of law". Der er også fra dansk side et ønske om at arbejde målrettet på at få placeret flere danskere på topposter på internationale missioner. ■

IHB-foreningen uddeler pris

37 medlemmer var med til IHB-foreningens generalforsamling lørdag den 27. februar, hvor den markante formand gennem de seneste to år, Tom Høyem, gik af. Ikke af lyst, men af tidnød valgte han ikke at genopstille til bestyrelsen. Da også Andreas Alsøe undlod at genopstille, blev der plads til et par nye ansigter.

Nyvalgt blev Grete Bille og Peter Duetoft (som suppleant). Ole A. Petersen og Svend Pedersen genopstillede og blev genvalgt, mens Tue Magnussen ikke opnåede valg.

Den nye bestyrelse havde, da IHBnyt gik i trykken, ikke konstitueret sig og derfor endnu ikke valgt ny formand.

Foreningen havde lånt byrådsalen i Roskilde til arrangementet og blev budt velkommen af borgmester Poul Lindor Nielsen. Karen Soboleosky fra NIRAS var også med og kunne fortælle, at 490 IHB'ere i løbet af 2009 var blevet kontaktet til 182 udsendelser og, "at vi har haft meget travlt". Kontorchef Lars Bo Møller fra Udenrigsministeriet talte om behovet for nye profiler i beredskabet i en verden i voldsom forandring.

Som noget nyt uddelte foreningen en pris på 5.000 kr. Den er finansieret af en anonym gave på 15.000 kr., som bestyrelsen har valgt at bruge til i tre år at uddele en pris til en "meningsmodig dansker" (se billedtekst ovenfor).

EU INVITERER TIL DIALOG

“Et rigtigt godt initiativ”. Sådan betegner IHB’er Marielise Berg-Sonne EU’s nye tradition med at indkalde alle, der har været ude som valgobservatører i det forgangne år, til et todages “forum” i Bruxelles i december. Marielise Berg-Sonne var i 2009 i Mozambique som korttidsobservatør og var blandt den halve snes danskere, der deltog i det første forum den 2.-3. december sidste år.

“Der var et intensivt og spændende program, mulighed for at snakke med andre observatører i forskellige diskussionsgrupper og for at melde direkte tilbage til EU-systemet om både gode og dårlige oplevelser som observatør. Vi blev bl.a. bedt om at udfylde et anonymt spørgeskema. Det signalerer en vis åbenhed, og at EU er parat til at lytte til kritik. Naturligvis er der mange ting, der kan

blive bedre. Men det kan det også blive, når arrangementet nu bliver en fast tradition,” siger Marielise Berg-Sonne.

Fra NIRAS deltog IHB-projektleder Karen Soboleosky, og hun hilser også EU’s tiltag med årlige møder velkommen:

“For mig var det en god mulighed for at møde og tale direkte med de ansvarlige i EU-Kommissionen om konkrete ting som kriterier for udvælgelse til missioner og om, hvordan man følger op på evalueringerne af missionerne”.

Optakten til arrangementet var ellers ikke den bedste. IHB-foreningen ved formand Tom Høyem sendte en skarp protest til både EU-Kommissionen og til Udenrigsministeriet over, at Anders Heding ikke var inviteret med. Han er hovedmand bag en kritisk rapport om EU-valgmmissionerne, som blev skrevet efter en valgmission i Bangladesh i 2008, og han var derfor en oplagt deltager i december-mødet, mente foreningen.

Men selv om Anders Heding ikke kom med, var IHB-foreningen godt tilfreds med EU-

IHBnyt, nr. 1, marts 2010

Udenrigsministeriet
Asiatisk Plads 2
DK-1448 København K
Tlf.: 33 92 00 00
Fax: 32 54 05 33
E-mail: um@um.dk
Internet: www.um.dk

Redaktion

Jesper Heldgaard
heldgard@post7.tele.dk
Lars Bo Møller (ansv.)
Layout: KP2 as
Tryk: Scanprint as

ISBN: 978-87-7087-290-4
978-87-7087-291-1 (web)

Abonnement og udsendelse

Schultz Distribution
Tlf: +45 43 22 73 00
Schultz@schultz-grafisk.dk
www.danida-publikationer.dk

Artikler i IHBnyt er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med Udenrigsministeriets synspunkter

Kommissionens svar. Det kom nemlig direkte fra kommissionsformand José Manuel Barroso, der udtrykte stor anerkendelse af Anders Hedings rapport og forsikrede, at EU gør brug af rapportens anbefalinger, også selv om Anders Heding ikke var inviteret med til det årlige forum, fordi det kun var for observatører, der var på mission i 2009.

Daværende udviklingsminister, Ulla Tørnæs, har også i et brev til IHB-foreningen udtrykt sin tilfredshed med, at EU har taget foreningens og Anders Hedings anbefalinger til sig. ■

Meddelelser

Udsendelser

Afghanistan: To IHB’ere er kommet hjem fra EUPOL-missionen, én er der fortsat, og to nye blev udsendt i februar.

Der er seks IHB’ere ved Temporary International Presence in the City of **Hebron** (TIPH). I **Georgien** er der nu tre IHB’ere, og der er fortsat én IHB’er udsendt til hver af de to EU-missioner i **Irak** og **Etiopien**.

Yderligere fem IHB’ere er kommet hjem fra EULEX i **Kosovo**. Syv nye udsendes i februar og marts.

IHB-databasen

IHB-databasen forbedres og udvikles løbende. F.eks. skal rubrikkerne uddannelse og arbejdsområder fremover udfyldes på engelsk. IHB’erne bliver kontaktet, når NIRAS får brug for, at I ændrer i jeres profil.

Advarsel: 31. marts rykkes alle IHB’ere,

der ikke har opdateret deres profil i databasen siden 1. april 2008, til passivlisten. Det sker hvert år for at sikre, at de, der står i databasen, er aktive IHB’ere.

IHB-reglementet

Alle IHB’ere bedes holde sig orienteret om IHB-reglementet og TRYGs forsikringspolice på UM’s hjemmeside, da der jævnligt sker justeringer. I 2009 bortfaldt ulempetillægget f.eks. for missioner under tre måneders varighed og for missioner, hvor EU betaler dagpenge.

Kurser og møder

EU holdt 15.-19. februar “begynderkursus” for langtidsvalgobservatører på fransk. Én IHB’er deltog. Der er holdt sikkerhedskursus 11.-14. februar og grundkursus 5.-7. marts. To IHB’ere, der skal på TIPH-mission,

skal på kursus i Stockholm før udsendelsen. NIRAS og UM deltager i et møde om databaser i Berlin 17.-18. marts.

Valgobservationer

OSCE-valgmmissioner

Tadsjikistan: En langtids- (lto) og fem korttidsobservatører (kto’er) til parlamentsvalg i Tadsjikistan 27. februar.

Ukraine: 15 kto’er- og to lto’er til anden runde af præsidentvalg 7. februar.

EU-valgmmissioner

Togo: Tre kto’er til parlaments- og præsidentvalg 28. februar.

Elfenbenskysten: ni IHB’ere blev indstillet, men valget blev aflyst.

Sudan: Seks kandidater til lto’er og syv til kto’er indstillet til præsident- og parlamentsvalg 11.-13. april.